

Старостенко Віталій Іванович

Видатний учений-геофізик, академік НАН України, директор Інституту геофізики ім. С.І. Субботіна НАН України, співголова Міжвідомчої координаційної ради з проблеми розвитку мінерально-сировинної бази України, голова Міжвідомчого антарктичного комітету, голова Національного комітету геологів України, головний редактор «Геофизического журнала», голова фахової ради з захисту докторських дисертацій, талановитий організатор, надзвичайно цілеспрямований та доброзичливий - таким знають Віталія Івановича Старостенка не тільки в Україні, а і Росії, США, Англії, Італії, Індії, Китаї, Нідерландах, Польщі, Франції, Туреччині, Швейцарії, Японії та багатьох інших країнах світу.

Народився Віталій Іванович у 1935 році у сім'ї службовців. У 1958 році закінчив Київський державний університет ім. Т.Г. Шевченка за спеціальністю «геофізичні методи пошуків та розвідки родовищ корисних копалин», де отримав кваліфікацію інженера геолога-геофізика. Аспірантура Інституту геофізики АН УРСР була першою сходинкою наукової діяльності Віталія Івановича Старостенка, наступною – посада молодшого наукового співробітника Інституту, за нею - старшого наукового співробітника відділу глибинних процесів Землі та гравіметрії, заступника директора Інституту по науці, з 1991 року і дотепер – директора Інституту геофізики ім. С.І. Субботіна Національної академії наук України.

І надалі у своєму житті Віталій Іванович цілеспрямовано та наполегливо йшов до наукових досягнень: в 1966 р. успішно захистив кандидатську дисертацію у Дніпропетровському гірничому інституті ім. Артема, в 1977 році - докторську дисертацію у Московському державному університеті, в 1984 році отримав вчене звання «професор», у 1985 році обраний членом-кореспондентом АН УРСР, в 1990 році – академіком АН УРСР.

Фундаментальні дослідження Віталія Івановича Старостенка значно поповнили скарбницю Геофізики неоціненними здобутками, зокрема зробили вагомий внесок у теорію інтерпретації потенційних полів; проблему створення автоматизованих систем обробки та інтерпретації на ЕОМ гравіметричних, магнітометричних та геотермічних даних; теорію і методику вирішення некоректно поставлених задач геофізики; проблему побудови густинних моделей кори та верхньої мантії Землі. Вчений один із перших в СРСР розпочав обробку та інтерпретацію геофізичних даних на ЕОМ.

Спираючись на особисті професійні якості, досвід та наукову інтуїцію, Віталію Івановичу вдалося отримати нові дані про структуру фундаменту Дніпровсько-Донецької западини, підшву залізорудних родовищ Великого Кривого Рогу, глибинну будову північної частини Сибірської платформи, будову родовищ корисних копалин Красноярського краю, верхньої мантії північної частини Індійського й Атлантичного океанів, Чорного моря, шельфу Гвінеї тощо.

Віталій Іванович приймав участь у наукових морських експедиціях, які проводилися на науково-дослідному судні «Академік Вернадський» у 6-му рейсі(1972-1973рр.), 19-му рейсі (1078-1979рр.), 28-му рейсі (1983-1984рр) та геолого-геофізичних рейсах, які проводилися на НДС «Академік Вернадський» у Чорному та Егейському морях (2001, 2002, 2003 рр.). Результати цих експедицій стали підґрунтям для написання фундаментальних праць, присвячених будові земної кори та верхньої мантії Землі.

На керівних посадах, які обіймав Віталій Іванович: заступник академіка-секретаря Відділення наук про Землю Національної академії наук України (1978-1988рр.), академік-секретар Відділення наук про Землю і член Президії Національної академії наук України (1988-2004), він проявив себе здібним організатором. І сьогодні на посаді директора Інституту геофізики ім. С.І. Субботіна Національної академії наук України ювіляр є досвідченим керівником із тієї когорти вчених, які не зупиняються на досягнутих звершеннях.

Значне місце в роботі Віталія Івановича Старостенка займає міжнародна науково-організаційна діяльність. У 1995 році він був обраний дійсним членом Нью-Йоркської академії. З 1996 по 2002 рр. був членом Науково-організаційного комітету (Scientific Steering Committee) Міжнародної програми EUROPROBE Європейського наукового фонду. За плечима вченого численні наукові відрядження до Австрії (1996, 2002 рр.), Англії (1995 р.), Болгарії (2004 р.), Угорщини (2004р.), Германії (1997, 1998, 2001 рр.), Греції (200, 2003 рр.), Данії (2000 р.), Іспанії (1998, 2000, 2003 рр.), Китаю (1996, 1999 рр.), Люксембургу (1996 р.), Монако (1998 р.), Нідерландів (1996, 2000, 2001 рр.), Польщі (1999 р.), Румунії (1999 р.), США (1997 р.), Словаччини (2004 р.), Туреччини (2001, 2002, 2003 рр.), Франції (1997, 1998, 1999, 2001, 2003 рр.), Чехії (1998 р.), Швейцарії (1997, 1999 рр.), Швеції (2002 р.).

Великий творчий науковий доробок ювіляра, висвітлений у понад 530 наукових працях, у тому числі 5 монографіях, є результатом напруженої наполегливої роботи талановитої людини. Монографія вченого «Устойчивые численные методы в задачах гравиметрии» цитується багатьма вченими, що свідчить про її надзвичайно суттєве значення в науці. У наукових працях Віталія Івановича виражаються творче натхнення, зосередженість, цілеспрямованість та систематичність. Вони видані в Австрії, Англії, Індії, Італії, Китаї, Нідерландах, Германії, Польщі, Росії, Румунії, Словаччині, США, Турції, Франції, Чехії, Швейцарії, Швеції та Японії.

Усі ці звершення та наукові здобутки Віталія Івановича Старостенка сприяли визнанню України як держави, в якій розвиток геофізики досягнув світового рівня!

Предметом особливої уваги вченого є питання виховання молодих наукових кадрів. Він підготовував 28 кандидатів наук із різних країн СНД та далекого зарубіжжя. Їхні дисертації, під дбайливим керівництвом Віталія Івановича і, звичайно, завдяки їхнім особистим старанням, вирізняються актуальністю, теоретичною і практичною значимістю.

Віталій Іванович Старостенко – двічі був співредактором спеціальних випусків журналу «Tectonophysics», нині – головний редактор «Геофізичного журналу».

Вагомі яскраві здобутки ювіляра отримали високі нагороди: Державну премію УРСР в галузі науки і техніки (1984), Державну премію України в галузі науки і техніки (1995), Золоту медаль ВДНГ СРСР (1973), орден «Знак Пошани» (1981), Почесну грамоту Президії Верховної Ради УРСР (1985), звання «Заслужений діяч науки і техніки України».